

Музикотерапія в дитячому садочку

- На сучасному етапі музична терапія далеко просунулася в дослідженні впливу музичного досвіду на розвиток особистості. Відповідь на запитання, чому музика настільки сильно торкається глибин нашої різноманітної особистості, потрібно шукати в минулому, коли ми ще були в материнській утробі й відчували музику ритму материнського серця, музику її тіла, музику її подиху й голосу. Жінка, яка носить у собі майбутнє життя, сама своїм духовним "баченням" ніби наносить "візерунки" на матрицю постнатального життя своєї дитини. Так мудра природа підготовлює дитину до сприйняття світу ще в утробі матері.

"Музика, як будь-яке мистецтво, допомагає дітям пізнавати світ, виховує дітей", – так визначив роль музики у формуванні особистості композитор Дмитро Кабалевський. У процесі музичних занять відкриваються широкі можливості для всебічного розвитку дітей. Емоційна сила музики, зміст пісень, що слухають і виконують діти, сприяють формуванню основ морально-естетичних якостей.

Педагоги дитячого садка помітили вплив музики на поведінку дітей. Методи музичної терапії можна розподілити на активну (експресивну) і пасивну (рецептивну).

- Музикотерапія як активна — це коли діти активно проявляють себе в музиці, так і пасивна — коли дітям пропонують музику тільки слухати. Музикотерапія — це спеціалізована форма психотерапії, яка заснована на музиці.

Музикотерапія як цілісне використання музики в якості основного та ведучого фактора дії на розвиток дитини включає такі напрями, як вокалотерапія (співи), музикотерапія в рухах (танці, музично-ритмічні ігри), музикування на музичних інструментах та інші.

● Якщо дитина проявляє себе в ритмі, це говорить про те, що в неї міцніє її вольовий початок, без якого неможливі ні навчання, ні робота. Ритмічні ігри дуже подобаються дітям. Найпростіший спосіб організації гри — повтор дитиною рухів дорослого. Дорослий виступає ведучим у грі-імпровізації, а дитина одночасно і спостерігає за ним, і намагається копіювати його. Дорослим зовсім необов'язково мати хореографічну підготовку для рухових імпровізацій. Основою для них послужить танцювальний досвід, що є в кожного, і звичайний вибір виразних рухів: кроки, стрибки, жести, міміка, рухи корпусу, пересування в просторі приміщення. Досить передати в рухах загальний характер музики, зв'язати пластику рухів із музичним звучанням.

- Такі спільні ігри-імпровізації спрямовані насамперед на розвиток у дитини відчуття його емоційного благополуччя. Це відчуття в дитини буде пов'язано зі здатністю до природних, вільних, координованих рухів. Точність і спритність рухів, їхня відповідність пережитим емоціям, а головне, задоволення, яке дитина одержує під час рухів, — вірний показник її емоційного благополуччя. При цьому не треба спеціально вивчати з дитиною танцювальні рухи, псувати гру тренажем і проробленням деталей задуманої дорослим танцювальної композиції. Вільні, імпровізовані танцювальні рухи дорослого виступають тут головним і єдиним способом досягнення потрібного результату.

- Дорослому треба своїми діями спонукати дитину до рухового заповнення всього простору кімнати, у якій проходить гра. Важливо, щоб весь ігровий простір був освоєний дитиною, щоб вона могла в ньому орієнтуватися і не боялася робити в кімнаті різноманітні пересування. Оскільки дорослий є ведучим у грі, він може продемонструвати дитині прийоми освоєння простору, підключивши вигадку, гумор і спритність. Наприклад: він може зненацька перемінити рух уперед на "задній хід", наприкінці музичної фрази присісти на стілець, заплутати рух у центрі кімнати частими переходами в різні її кінці і т. д. Звичайно, ці дії мають відповідати характеру музики, перетворюватися у виразні епізоди або міні-сюжети. Діти ж сприймають подібні дії як забавні ігрові ситуації, що активізують їхню увагу і реакцію.

● Варто розвивати здатність дитини попадати в метричну сітку, відчувати пульсацію. Досягти цього також можна за допомогою ігрових прийомів, зв'язуючи рухи з пізнавальними образами тварин або казкових героїв. Злагоджені, ритмічні рухи мають колосальний терапевтичний ефект. Особливо значним ефект ритмічного *ostinato* (від італ. *Ostinato* — багаторазово повторюваний ритмічний або мелодійний оборот) — згадайте всесвітньо відомий "Танець маленьких каченят". Під час виконання колективом єдиного руху в єдиному темпі та ритмі за допомогою остинато створюється енергообмін усіх учасників у дійстві, який має спрямований психологічний ефект: це своєрідна терапія. Ритмічна впорядкованість рухів народжує в дітей позитивні емоції, діти відчують радість від спільної діяльності в процесі ігрового спілкування, усвідомлення своїх здібностей, віри у власні сили.

Емоції впливають на
всі психічні
процеси: на
відчуття,
сприйняття, уяву,
мислення, волю,
пам'ять. Радісний,
щасливий настрій
дитини є основою її
фізичного і
психологічного
здоров'я,
доброзичливого
ставлення до
людей,
навколишнього
світу.

● Дітям на заняттях із музикотерапії пропонується ігровий матеріал для розвитку тактильного сприйняття (м'які іграшки, гумові іграшки за методикою М. Монтессорі). У віці від 1 року до 3 років у дітей починають проявлятися музичні здібності: емоційна чуйність, музичний слух, почуття ритму. На другому році життя діти можуть слухати невеликі музичні твори і не просто радіти, а й виражати свій емоційний стан — бадьорий, задерикуватий під час слухання пісні "Конячка" О. Тимчивої; спокійний, доброзичливий під час слухання пісні "Кішка" Ан. Александрова. У процесі формування музичного сприйняття стоїть завдання привчати дітей прислухатися до мелодії, слів пісні й упізнавати її під час повторного прослуховування.

● Особливо важливою ланкою музикотерапії є формування музично-сенсорних здібностей у дітей дошкільного віку. Музичне переживання, власне кажучи, завжди є сенсорним, оскільки музика — і найпростіші співзвуччя, і складні образи — насамперед сприймається чуттєво. Тому сенсорні процеси є показниками цілісного сприйняття, розрізнення виразних почуттів, а також проявів, пов'язаних зі сприйняттям окремих властивостей музичних звуків, що особливо важливо для дітей молодшого віку. В основі розвитку їхніх музично-сенсорних здібностей лежить вслухування, розрізнення, відтворення чотирьох основних властивостей звука — висоти, тривалості, тембру, сили. Розвиваючи музичний слух дитини, до програми з музикотерапії включені музично-дидактичні ігри з певним змістом і правилами. В основі їх лежать навчальні завдання, спрямовані на освоєння різних властивостей музичного звука.

- Дітям на другому році життя пропонуються дитячі інструменти та іграшки, з якими вони можуть пограти і потім угадати, який інструмент звучить, порівняти тихе й гучне звучання. Для дітей на третьому році життя музично-дидактичні ігри дещо ускладнюються. Ставиться завдання не лише розрізняти контрастні звучання, а й відтворювати їх. Наприклад: у грі "Чий будиночок?" дитині пропонується показати, як нявкає кішка (низький звук) або кошеня (високий звук). Вправи розвиваються залежно від поставленого дидактичного завдання й від психофізичних можливостей кожної дитини.

Виконанню поставлених завдань із музикотерапії сприяє програмний репертуар. Для дітей на другому році життя він складений із контрастних за характером творів, нескладних за змістом, які відбивають яскраві, близькі дітям образи ("Ах, вы, сени" — російська народна, спокійна "Колискова" М. Красева, "Конячка", "Автомобіль" М. Раухвергера). Дітям на третьому році життя пропонується складніший репертуар. У ньому пісні, що відображають явища природи ("Осіння пісенька" Ан. Александрова, "Зима пройшла" Н. Метлова), близькі й зрозумілі дітям образи ("Заинька" М. Красева, "Лялька" М. Старокадомського), народні мелодії, інструментальна музика.

- Важливим елементом музикотерапії є виразне виконання музичного твору. Разом із тим під час роботи необхідні наочні прийоми, що залучають дитину до музики, — показ іграшки. Дітям приємно слухати музику й дивитися на іграшку, про яку співається в пісні. Зорово сприйманий образ сприяє розумінню змісту виконуваної пісні, її запам'ятовуванню. Із цією метою застосовуються й персонажі лялькового театру, за допомогою яких інсценується зміст того або іншого твору.

- Групова пасивна музикотерапія (прослуховування музики) проводиться два рази на тиждень, склад групи — 8-9 дітей. Музика допомагає змінювати настрій дітей, відволікає від розчарувань, зменшує тривожність.

- Музикотерапія також сприяє активізації пізнавальної й розумової діяльності. Діти багато про що дізнаються, уважно слухаючи музику.

Але найголовніше — це "школа почуттів", що формується завдяки особливій властивості музики — викликати співпереживання слухачів.

- Отже, залучення дошкولات до різних видів музичної діяльності з використанням прийомів та методів музикотерапії, сприяє успішному розвитку їхньої творчої активності. Застосування творчих завдань, ритмічних ігор, сеансів музикотерапії в дитячому садку та вдома стимулює процес внутрішнього самовдосконалення дитини, створює широкі можливості для повноцінного розкриття всіх її потенціалів та відкриває перед нею ще один шлях збагачення її музичного досвіду.

● Дякую за увагу